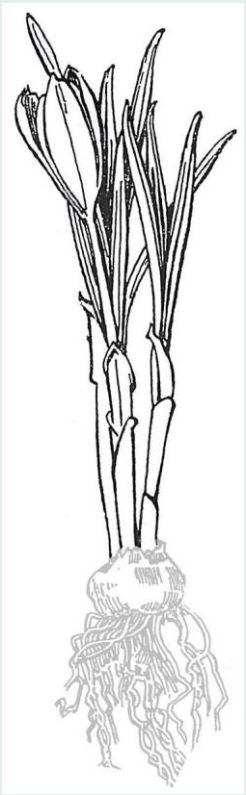
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ
TAVASSZAL VIRÁGZÓ
- TAVASZI -
TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK
TAVASZI SÁFRÁNYOK - KRÓKUSZOK
CSOPORTJA
KERTI NEVELÉSE

Összeállította:

Dr. Komiszár Lajos

Munkatárs: Tóth Krisztián

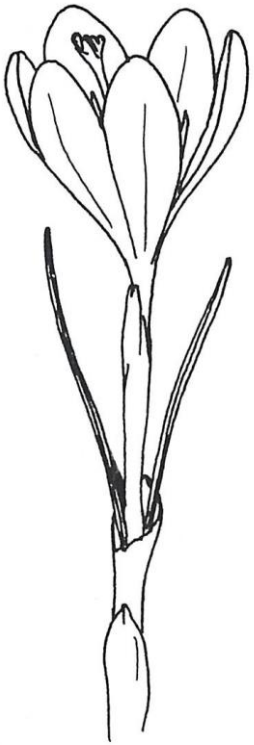
Tavaszi sáfrány hagymagumó és a belőle remélt, várható növény…

… majd a ***tavaszi sáfrány hagymagumójából,*** a növény kifejlődve és már virágosan lehet ilyen is.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék
1118 Budapest, Villányi út 29-43. Honlap: https://tajepiteszet.uni-mate.hu/disznoveny E-mail: disznoveny@uni-mate.hu

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

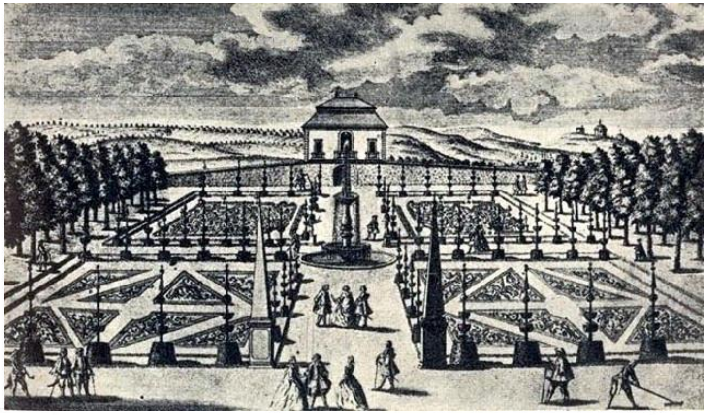
Viruló tavaszi sáfrány – *Crocus vernus* levelei ekkorra rendszerint még csak legfeljebb *részben fejlődn/tek* ki

A ***tavaszi sáfrányok*** vagy ***krókuszok*** (*Crocus sp.*), a *tavaszi* összefoglaló „jelzős névvel” is illethetőek, és *eltérően* az ősszel virágzó és ezért ún. *őszi sáfrányoktól,* egészen ***korán tavasszal***, vagy már tél végétől ***virul/hat/nak***, és az eddig közülük elterjedtebbek is, nagyon ***sokféle színben***.
Ebből eredően is, feltétlen figyelemreméltó ún. *hagymás évelő* virágok.
Bár ***földbeni*** átévelő-kitartó ***részük***, külseje – *külsőre hagyma kinézetű, átvágva, a belseje viszont burgonyagumószerű, ezért* ***hagymagumó***;
Azonkívül különösen ***hosszan meg is maradhatnak***, akár évtizedekig is, ami közben még jól ***szaporod/hat/nak***, ***maguktól is***!
Adódik ezért is, a *kertekből* is szinte *elmaradhatatlanságuk*!

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok - krókuszok kerti múltja legalább az 1500-as évektől kezdődik, a szebb vadvirágok, ekkortájt kertkultúrába is bekerülésének a megindulásával, és miután így már a közép-európai *vad tavaszi sáfrányok is bejutnak dísznövényként a kertekben*. Majd a kora újkor fejlett virágkultúrája hatására is, a hazánkban megjelenő, magyar nyelvű első kertészeti szakkönyv, a híres barokk kori *pozsonyi érseki kertről*, – Lippay János „Pozsonyi Kert" (1664-67, facsimile kiadása 1965) – a kikeleti sáfrány – ma: tavaszi sáfrány – magyar növénynevet is említi már.
A jelen század elejétől térhódító *sziklakertekbe* is, az előbbi/ek után, már hamarosan, az ázsiai eredetű sáfrányok is tért nyertek, azután pedig egyéb kertrészekbe is bekerültek. Azóta is *kedvelt kora tavaszi hagymás évelő virágok*, *a kertjeinkben*, a tavaszi sáfrányok, akár egyféle, vagy legalább 2-3 színben *és leginkább többesével ültetve*, nevelve, ahogy maguktól is sokasodhatnak és *terjedhetnek*, esetenként még *ki is vadulhatnak*.

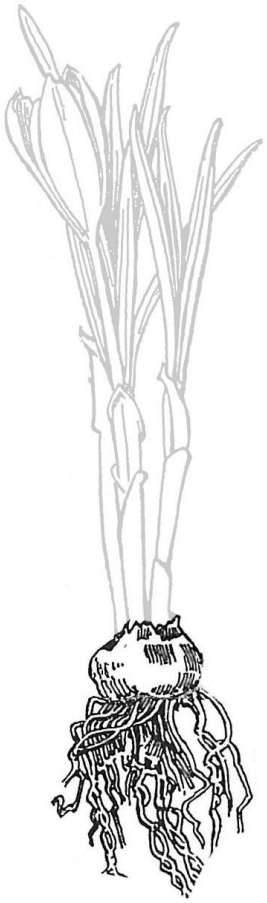

A pozsonyi primási kert a XVIII. század harmincas éveiben,
(F. B. Werner rézkarca nyomán.)

A barokk kori híres pozsonyi prímási kert hagymás évelő virágai között is volt már tavaszi sáfrány (*Crocus vernus subsp. vernus*)

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok - krókuszok kertben nevelésekor is, legfigyelemreméltóbb, és rendszeresen érvényesülő, fontos általános, és fő jellemzőik a következők (is).

Földbeni ún. hagymagumós és leveles szár nélküli, akár hosszú életű ***évelők***.

A földben-talajban képesek megmaradni télen, majd nyáron és ősszel is, a földbe-talajba került hagymagumójuk, elnyílásuktól nyárra levéltelenné válva, feltétlenül bekövetkező és akár télig is eltartó ún. nyugalmi állapotában.

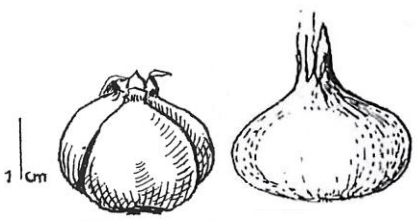
Bár viszonylag csak rövid időn át, ellenben a legkülönfélébb színekben, azonfelül 2-3 vagy ennél is több évig, méginkább évtizedekig is, és ajánlatosan háborítatlanul helyükön hagyva is, jól nyílhatnak tavaszonként; ahogy/an eközben maguktól szaporod/hat/nak, még magról is.

Gyökérzetük hagymagumó alji ún. *gyökérkoszorúból eredő*, és így (is) *járulékos* eredetű ún. ***mellékgyökerek*** összessége.

Tavaszi sáfrány növény gyökérzete is, a csak magról fejlődésekor kialakuló, de gyorsan elhaló főgyökerek helyett, a hagymagumója alján lévő gyökérkoszorújából eredő ún. járulékos ***mellékgyökerek*** együttese

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

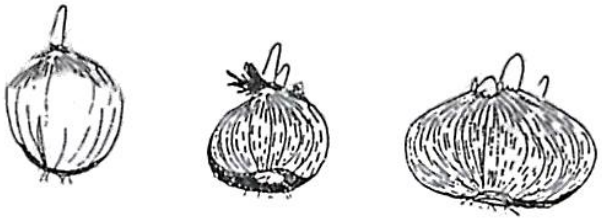

Tavaszi sáfrány hagymagumók külső kinézete is eltérő lehet

Tavaszi sáfrány hagymagumó belseje (is) burgonya(gumó) szerű

Hagymagumójuk gömbös vagy felülről lapított, 1-2 és 4-5 cm Ø-jű is lehet. Kívül, akár barnás, hálós, hámló, száraz, vagy vékony sima héjburkú. Kúpos ***tetején egy vagy több hajtáscsúcs lesz őszre***.
Majd eszerinti számú, több leveles, és 1-3(~10) virágos hajtás, és a megvastagodó aljukon új hagymagumó alakul ki.
Leveleik levélhüvelyes aljú *tőlevelek*, számosak, keskenyszálasak, vagy fonalasak, közvetlenül a hagymagumójukból erednek, feltűnően vaskos és *fehér középerűek.* Néha már csak virágzás után fejlődnek ki, és ekkor a 20-30, ritkán 40 cm-es teljes hosszukat csak tavasz végére érik el.
Virágjuk 1-2, ritkán több, kezdetben hártyás fellevél borítású, felálló, szokásosan magános, hosszabb - rövidebb, lepelcsövű.
Sokszor a három külső lepellevelük, különösen a fonákukon, nagyon feltűnően erezett és színük eltér a belső lepellevelekétől, melyek esetenként kisebbek is a külsőknél, és néha még az alakjuk is más.

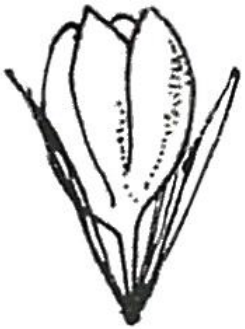
Tavaszi sáfrány hagymagumók tetején, őszre legalább egy (a), de legalábbis a nagyobbak esetében inkább két (b), méginkább három (c), vagy ennél is több, rügyszerű hajtáscsúcs lehet

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

c)

d)

e)

Tavaszi sáfrányok lehetséges virágalakjai / különfélék, a leggyakoribb a ***tölcséres***, pl.: ***rieveria sáfrány,*** *Crocus medius* (a), vagy a ***kehely***, pl.: ***tengerkék sáfrány***, *C. baytopiorum* (b), ritkább a ***karcsú,*** pl.: ***görög sáfrány***, *C. gargaricus* (c) és a *különösen* ***hosszú csövű***, pl.: ***pireneusi sáfrány,*** *C. nudiflorus* (d), és kivételes a *félgömbszerűen* ***összehajló***, pl.: ***korai sáfrány,*** *C. chrysanthus* (e) esetében (is)

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a) b) c) d)

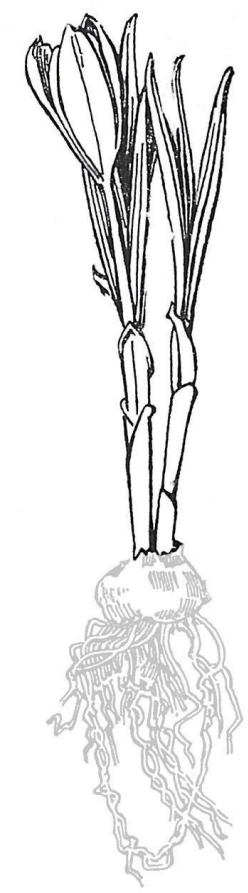

Tavaszi sáfrányok virágméretei ilyenek (is) lehetnek.

Kicsi (a) leginkább, a kisvirágú botanikai – vad sáfrányoké, pl.: ***törpe sáfrány,*** *Crocus mimimus* (a), és ***„középnagy”*** (b) a fajok nagyobb virágú fajtái esetében is, pl.: ***korai sáfrány***, *C. chrysanthus* **'Blue Bird'** fajtáé, valamint ***nagy*** (c), a nagyvirágú-kerti sáfrányoké, pl.: ***kerti sáfrányé*** *C. vernus cv.*-é, és ritkán „***nagyon nagy”*** (d), többnyire a hibrid fajtáké pl.: az ***aranybrokát sáfrány***, *C. angustifolius (susianus)* és az ***arany sáfrány***, *C. flavus (aureus, moesiacus) hibridje,* a **'Yellow Mammuth'** hibrid fajtáé is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Lepellevelei(k) ***színe*** nagyon élénk és ***sokféle*** árnyalatban, fehér, ibolyakék, lila és sárga is lehet, kombinálódva különféle erezettséggel, és a keskenyedő lepeltövük olykor színes foltosságával is kiegészülve -tarkítva. Az elkeskenyedő lepelcsövük a földfelszín alatt is még hosszan folytatódik. *Bibéjük* változatos, rövid ágú, megnyúlt, legyező- ecsetszerű is lehet. Bársonyos narancssárga, sárga vagy vörös bibe színük is feltűnővé válhat. *Termésük*, föld alatt termékenyülésük után, néha hirtelen nyúló kocsányú, és szokásosan csak ezesetben és érést követően megjelenő, kúpos alakú, száradva háromfelé nyíló toktermés, pár barnás-vörös keménnyé váló, és szaporításhoz is akár azonnal (is) ***elvethető maggal***.

Tavaszi sáfrány növény – *Crocus sp.* – ilyen is lehet. Szár nélküli, közvetlenül a hagymagumójából fejlődik ki, a legalább egy hajtású több tőálló szálas és fehér középerű levele, valamint közöttük az egy vagy több virága is, ami ezért rövidebb – hosszabb lepelcsövű, -nyúlványú

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

Tavaszi sáfrányok színes lepellevelei színei, az egyszínűek (A,B,C) esetében (a), és a tarkák – többszínűek (b) esetében, lehetnek ilyenek (is)

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

Tavaszi sáfrányok virágai egyszínű tiszta lila (a) és sárga (b) színben, és különösen *egymás színét is kiemelő szomszédság(á)ban* lehetnek legmutatósabbak

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok fajai, egymás társaságában még jobban is mutathatnak, pl.: kékes-lila ***kerti sáfrány***, *Crocus vernus* cv. és sárga ***ankarai sáfrány***, *C. ancyrensis*, éppen jég-hó borítással, „fogságában”

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

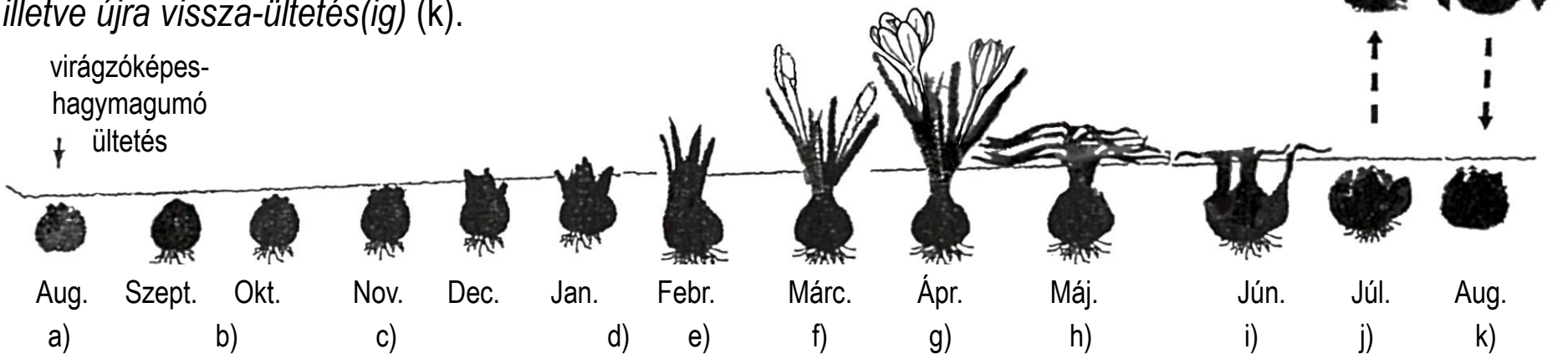

Tavaszi sáfrányok fajtái egymás mellett(i), társnövényekként is, és akár csak közeli szomszédságban (is), ugyancsak kölcsönösen jól kiemelhetik a virágszíneiket pl.: ***kerti sáfrány***, *Crocus vernus cv.*, *tiszta fehér* virágszínű **'Peter Pan'** fajtája (bal oldali) és a *halvány* ibolyakék virágszínű **'Remambrance'** fajtája egymás közvetlen szomszédsága eseté(be)n is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

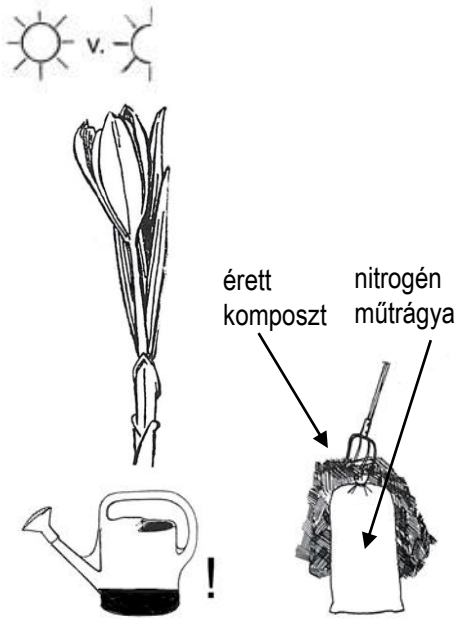
Tavaszi sáfrány virágzóképes hagymagumója fejlődésmenete, életszakaszai,
szokásosan előbb-először *a hagymagumó tartaléktápanyaga-i, „felélő”* hasznosulásával, a következők:
a ***hagymagumó***, *őszi elültetése* (a) utáni ***begyökeresedése*** (b), és
a ***hajtáscsúcsa/i*** tovább fejlődése ***–nyúlása*** (c), a *téli fagyokig*,
a ***kihajtás(a)*** (d), akár már tél végén, de legalábbis kora tavasszal;
A ***virágzás(a)*** (e), esetleg már a legelső *melegektől*;
Leveleik ki/fejlődésének megindulása (f), akár már *virágzástól*, és
a ***leveleiknek a teljes kifejlődése*** (g), és már a ***tápanyagképzése is***, az *elvirágzással (együtt)*,
majd a ***hagymagumó összezsugorodása*** (h), tápanyagtartaléka elvesztésével;
Már ***új hagymagumó képződése*** (i), a *hajtásalj-megvastagodásával*, és
az ***új hagymagumó beérése*** (j), legkésőbb *teljes levélvesztésig*, általában júliusig,
a valószínűleg ekorra, a hagymagumó sarjaknak is, a lehetséges leválása előtti,
esetleg már szükségessé váló *felszedés(é)ig, vagy enélküli helyben hagyás(ig),*
illetve újra vissza-ültetés(ig) (k).

Tavaszi sáfrány virágzóképes méretű, elültetett hagymagumója fejlődési szakaszai, így is alakulhatnak

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

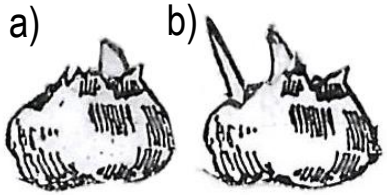
Tavaszi sáfrány termőhelyi igényei *szerint,* számára *napos vagy félárnyékos* és szerény tápanyag- és vízellátottságú ***termőhely*** (is) megfelelő

Termőhelyi és egyéb igényeik a következők is;
Fényigényesek, emiatt, legfeljebb félárnyékot tűrnek el jól.
Hőigényesek, meleg helyet kedvelnek. Ősszel, ültetésük után előnyös, a begyökeresedésükhöz a lehetőleg nyírkos talajuk ~9°C hőmérséklete. Amint elnyílnak, a leveleik lesárgulásától őszig, a meleget, ~20 ° C-t, a szokásosan adódó nyári szárazságban, vagyis már szárazon igénylik.
Nedvesség-igényük mérsékelt, szokásos csapadék kielégít/het/i. Nyárra visszahúzódott, lombtalan állapotban (is) szárazságot kedvelők.
Talajigényük kielégítője (lehet) a jó vízelvezetésű laza, homokos talaj is.
Tápanyagigényük miatt leginkább a télvégi nitrogén műtrágyázásuk jó.
Térigényük szerint ültethetők egymástól 10×10 cm-re is.
Ültetéskori mélység(igény)ük a hagymagumó aljától mérve, ~ 5-10 cm, virágzóképes hagymagumóik *augusztustól, a legfeljebb talajfagyokig jó, viszont (a) szeptemberben legajánlatosabb ültetésekor.*
Vonatkozik ez, hagymagumóik, jó földbe, kerti *tartóedénybe*, és *zárttéri előnevelésre* másféle edénybe szintén lehetséges *ültetéseire is*.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

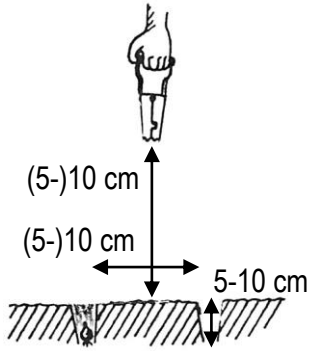
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a) b)

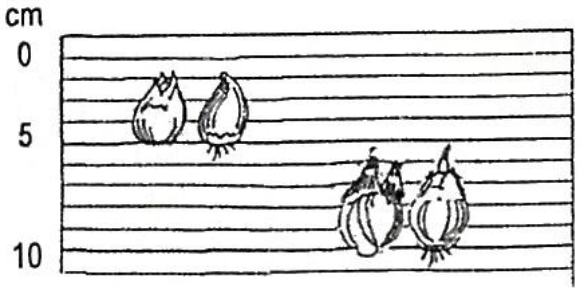

Ültetésre leg/alkalmasabb tavaszi sáfrány hagymagumók lehetnek egy (a), vagy több (b) lehetőleg még nyugalomban lévő, de legalábbis törékenyen hosszúra meg nem nyúlt -kihajtott- rügyszerű hajtás (csúcs)uk, és ***hagymahéj burkúak***, épek, egészségesek – „kemények”, *legfeljebb duzzadó gyökérkoszorújúak*, valamint ***virágzóképes méretűek***, vagyis legalább 4 cm, illetve 7 cm körméretűek

Területre hagymagumóültetésük helyesen, a tetszést elnyert, ki/választott és jó állapotú, természetesen már virágzóképes méretű, a fajok, a *kishagymagumójúak esetében 4 v. 5,* szokásos, illetve *nagy hagymagumójúak esetében* ***legalább 7 cm körméretű***, és szemre mindenképpen *ép, egészséges*,
szaporításból eredő, vagy „kívánatosból” vásárolt – kapott, akár szárazon *eddig jól tárolt*, netán szükségessé vált *átültetéshez nyáron felszedett, egy vagy több* ***hagymagumójuk***, még ***szeptemberig, de legalább a talajfagyokig, 5-10 cm mélyen***, akár ültetőfával, méginkább keskeny ültetőkanállal, esetleg *hagymaültetővel* ***elültetése*** lehet.
Méghozzá nem is egyesével, hanem ***leginkább 3-5-évél*** és *egymás szomszédságában* is.
(További részletek az ŐSSZEL ÜLTETHETŐ, TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK TULIPÁNOK CSOPORTJA NEVELÉSE c. szakmai ismertetőben is.)

Tavaszi sáfrányok hagymagumóinak ültetésekor általában jó ültetési mélység(ük) és a térközök közöttük, a rajzon megadottak. A *nem egyforma térközökkel ültetésük természetes(ebb) hatást kelt/het*.

Tavaszi sáfrányok hagymagumóinak ültetési mélységei még lehetnek ilyenek is.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrány hagymagumók ültetése alkalmával
- alkalmazható *eszköz/ök*:

palántázó-ültetőfa

„félhüvelyes” gyomkiszúró

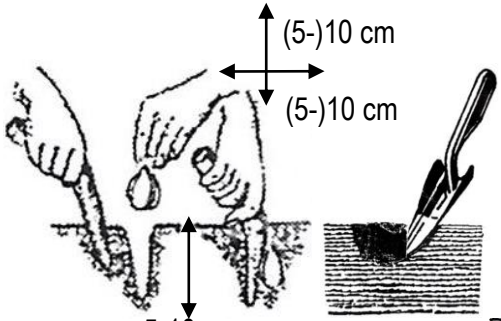

keskeny ültetőkanál

hagyma-ültető

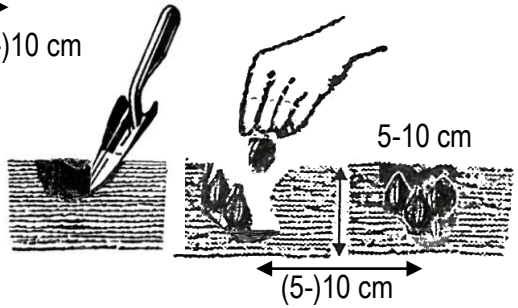

ültető-tölcsér

széles ültetőkanál

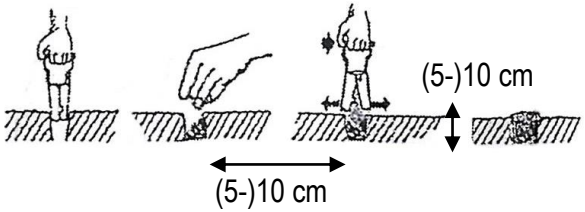
- lehetséges *ültetésmód/ok*:

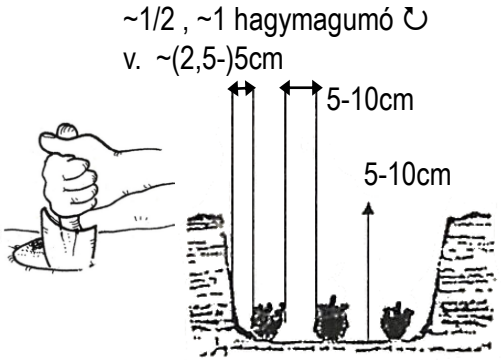
palántázó-ültetőfával

keskeny ültetőkanállal

hagyma ültetővel

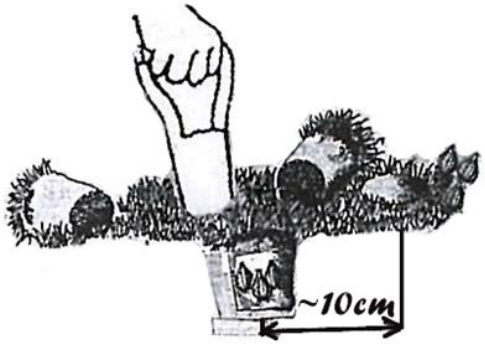

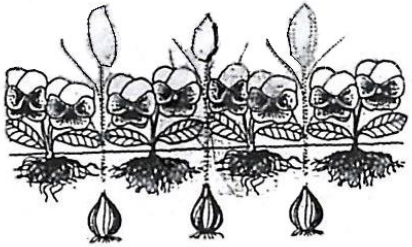
széles ültetőkanállal

Tavaszi sáfrány hagymagumó ültetési módok lehetnek ilyenek is.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

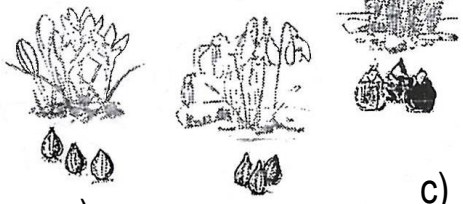

a)

b)

a) b) c)

Virágzóképes tavaszi sáfrány hagymagumók kerti gyep-pázsit felületbe ültetése *ültetőtölcsérrel,* ilyen módon is sorra kerülhet. ***Legalkalmasabbak ehhez***, a természetben vadon is, és akár éppen hasonló termőhelyeiken, tavasszal viruló és szaporodva sokszorozódó kisvirágú ún. ***botanikai, illetve vad sáfrányok***, illetve ***fajok***, vagy már a *fajtáik* közül a legalább *hasonlók,* virágzásra képes méretű ***hagymagumói***, a különben szokásos módon és ***többesével,*** legalább hármasával-ötösével, 5-10 cm mélyen ***elültetve***. A tavaszi kivirágzásukkor, *ezeknek a szépségét*, az ugyancsak újra sarjadva, fényeszöld fűszálak méginkább kiemelhetik. ***Ilyenkor*** viszont a ***füvet először nyírni***, *májusban* - június elején, és igazán csak akkor szabad/na, amikor a ***sáfránylevelek*** legalább sárgulnak, méginkább ***leszáradtak***, a nyárra visszahúzódásukhoz. *Ezek eközben* természetesen ***ront/hat/ják*** *a gyepfelület kinézetét*

Virágzóképes tavaszi sáfrány hagymagumók kétszintes ültetése, akár már előttük is, pl.: ***kisvirágú árvácska***, *Viola* × *wittrockiana* (a), vagy velük együtt, pl.: ***fehér nárcisz,*** *Narcissus poëticus* (b), jól virágzó társnövényeikkel is előnyös lehet

Virágzóképes tavaszi sáfrány hagymagumók kerti virágfoltba ültetve, és az egyéb tavaszi hagymás virágok, egymáshoz elég ***közeli virágfoltjai érvényesülhetnek*** leginkább jól, virágszín, méret és még alak szerint is, kontrasztosan is, és egyben *harmonikusan;* Ahogy például *a sárga* ***kerti sáfrány,*** *Crocus vernus cv.* (a), a fehér ***pompás hóvirág***, *Galanthus elwesii* (b), valamint a kék ***recéshagymájú nőszirom***, *Iris reticulata*, kellő térközökkel, egymás szomszédságában lévő és 3-5, vagy még *több töves* virágfoltjai esetében is ez lehet/séges

Tavaszi sáfrányok virágzóképes hagymagumói kertbe ültetési lehetőségei ezek is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

c)

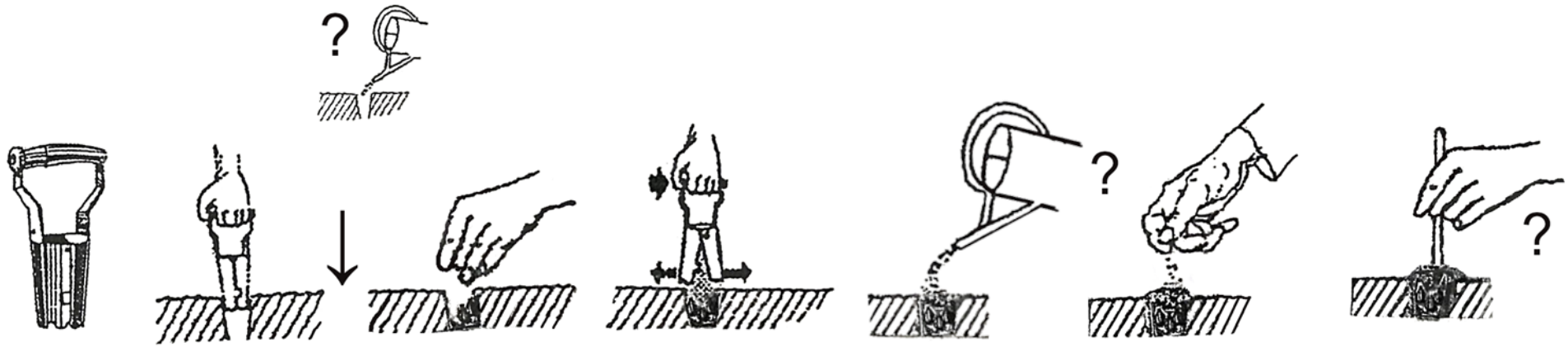

d)

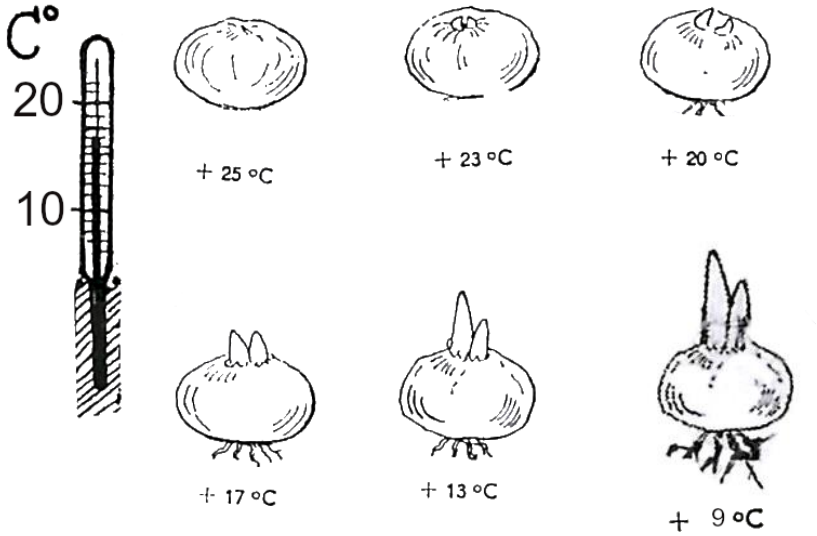
Gyeptégla kivágással, erre is jó tavaszi sáfrányok virágzóképes hagymagumói kerti gyepbe-pázsitba telepítése-ültetése helyes műveletei. Ehhez alkalmas, kiszemelt füves kertrészben, gyepfelületből szokásos méretű, átlag közel 5 cm vastag és 40×40 cm-es, ***gyeptégla kivágása*** ásóval és felemelése vagy csak felhajlítása (a). Az ezalatti ***talaj fellazítása***, lehetőleg ásó villával, akár közben negyed vizesvödörnyi *érett komposztot* is *a talajba bekeverve* (b). Egy, esetleg többféle, gyepbe való sáfrány, már előkészített virágzóképes hagymagumói közül legalább három-öt darab ***elhelyezése***, ültetés(e) módjára, egymástól közel 10 cm-ként, a fellazított talajba enyhén kissé *benyomkodva* (c). Lerakott ***hagymagumók beszórása***, mindegyiküket be-el/fedve, akár ültetőkanál segítségével vagy kézből is szórható, közel csak egynegyed arányban, érett komposzttal kevert helyi talajjal, de inkább jó földkeverékkel (d). Majd ennek is a kissé lenyomkodása utáni alapos beöntözése követője lehet, a gyeptégla visszahelyezése vagy visszahajlítása. Ezt ***kövesse*** még, ***a gyeptégla*** ugyancsak némi ***lelapogatása***, akár enyhe- kis megtaposásával, majd a ***beöntözése*** is. *Követheti* ezt, az akár vessződarabok gyeptégla sarkoknál leszúrásával, az ültetés(i) hely(é)nek, a *megjelölés(e) is.*

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrány virágzóképes hagymagumója ültetése műveletei helyesen, a szokásosan leginkább *többesével* és *hagymaültetővel*, legalábbis száraz időjárás esetén, vagy éppen ilyen talajba ültetéskor, és akár kéregapríték 2-3 cm vastag rétegben elterítésével-szórásával is elvégezhető *talajtakarással*, esetleg az ültetés helyét is jelölő jelző-pálca leszúrásával (is) befejezve

Talajhőmérséklet hatása tavaszi sáfrány *hagymagumók* hajtásfejlesztésére és gyökérképzésére, alakulhat így is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Továbbnevelésük során rendszerint még szükséges lehet:

- *A gyomtalanításuk*, a hagymagumó ültetésüktől már helyesen talajtakarásukkor is, gyakran indokolttá válhat, a már ártalmasan begyomosodásuk megelőzéséért, az esetleg tavasztól mégiscsak szükséges egyszeri óvatos, sekély kapálással is.
- *Kerti gyep-pázsit felületen lévők megtartása* érdekében-céljából, az első fűnyírás legkorábban csak május végén kerüljön sorra. Különben a tavaszi újra hajtásukhoz, a leveleik eddigi tápanyagképzése, még nem képesek előállítani, megfelelő mennyiségben, hagymagumójukba(n) tartalékolt tápanyagot. ***Megmaradhatnak*** ezesetben legalábbis csak gyér fűben és cserjék szélén is.
- *Mentesítésük* a menet közben el/pusztult részeiktől, ilyen szomszéd/aik/tól (is), - a mindegyikük legkésőbb virágzásukkor eltávolításával -, sem marad/hat/na el;
- *Talajtakarásuk* lehetőleg közvetlenül *kövesse a hagymagumóültetésüket*, szokásosan ***2-3 cm vastagon,*** valamilyen tőzeg, vagy kéregapríték elterítésével.

Tavaszi sáfrányok hagymagumóival beültetett fedetlen ***területrészek***, felszínének pár cm vastagon, akár érett komposzttal, méginkább kéregaprítékkal ***takarása,*** már ültetésük után előnyös lehet

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

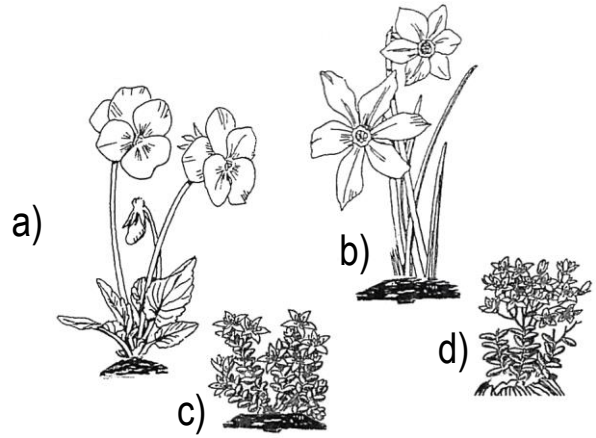
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

lehetőleg még kihajtásuk előtt, 1×

- *Táplálásuk*, februári 1:1 N:K arányú fej***trágyázásuk*** is lehet.
- *Társnövényeik* lehetnek azok is, ***amelyek hozzájuk*** is *illőek*, ***a nárciszok és tulipánok jó társnövényei közül,*** a méretük, virágalakjuk, színük, virágzási idejük szerint. (További részletek a NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ –TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK TULIPÁNOK CSOPORTJA KERTI NEVELÉSE c. ismertetőben is.)
- *Védelmük* a fellépő veszélyeztetőiktől, ***szükség szerint jó***.

Tavaszi sáfrányok táplálása (is) legjobb lehet, közel ***4 ezrelékes***, azaz ~ 0,4 százalékos, vagyis literenként ~4g vagy ml mennyiségű, lehetőleg vízben tökéletesen oldódó, ***szükség szerinti műtrágya oldata***, szükséges esetben már akár kis adagú öntözés utáni ***kiöntözésével***

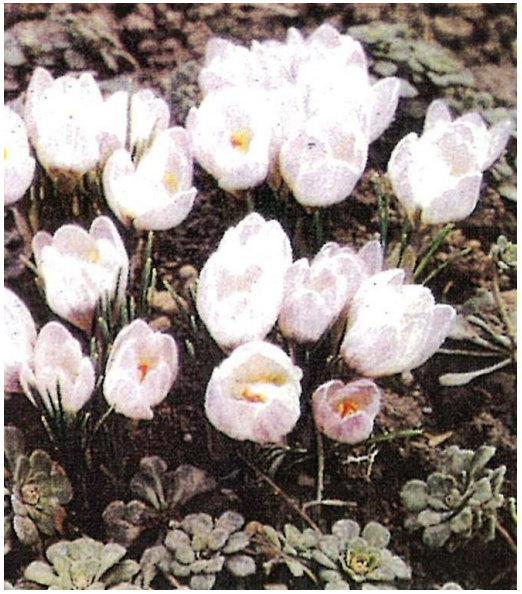

Tavaszi sáfrányok esetében is, a társnövényeik közül leginkább bevál/hat/nak, az akár már előttük is virágzó kétnyári ***árvácskák*** (*Viola* × *wittrockiana*) (a), a velük együtt virágzó, ugyancsak hagymás évelő virágok, és közülük kiváltképpen az illatos ***fehér nárcisz*** (*Narcissus poëticus*) (b), valamint a megelőzően és utánuk is még mutatós évelő és örökzöld hengeres vagy hegyes levelű, elfekvő hajtású ***varjúhájak***, *Sedum*-ok, éspedig leginkább a kicsiny és honos ***borsós varjúháj***, *S. acre* (c) vagy a ***fehér varjúháj***, *S. album* (d)

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

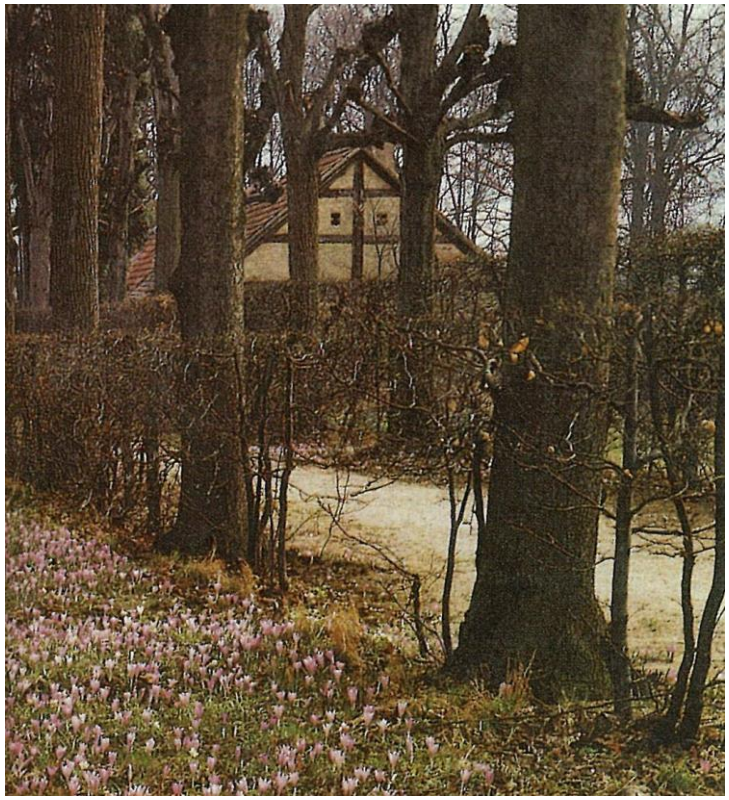

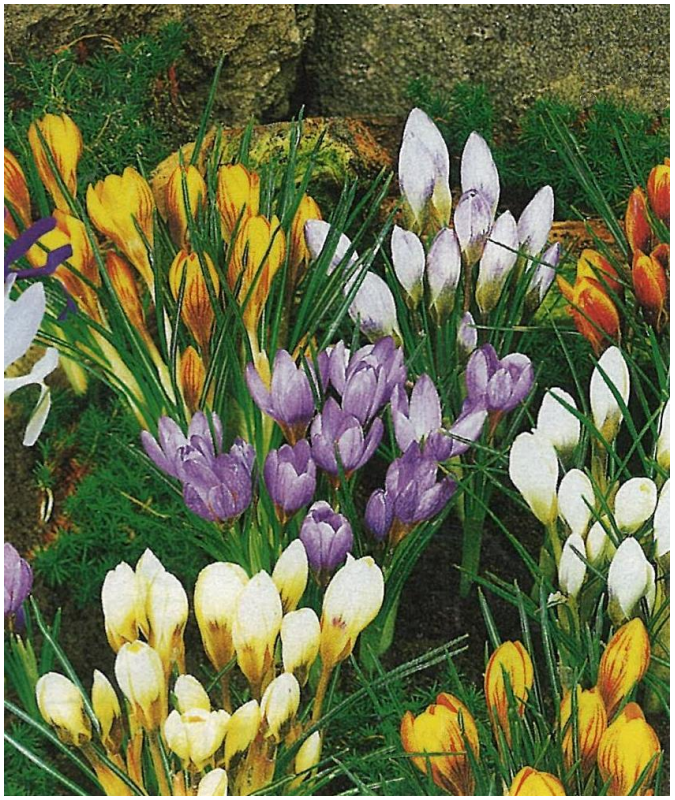
a) b) c)

Tavaszi sáfrányok, *Crocus sp.* ***társnövényekkel***, éspedig *árnyékban* ***közönséges*** (erdei~, repkény) ***borostyánnal***, *Hedera helix* (a), *félárnyékban* „törpe” ***deres varjúháj*** változattal, *Sedum hispanicum (glaucum) var. minus* (b), *napon*-sziklakertben ***borsos varjúhájjal***-”szőnyeggel”, *Sedum acre* (c)

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok *cserjealjakban, sőt fák tövénél* is meg***maradhatnak***, és még jól ***szaporodhatnak is***, akár hosszú éveken, évtizedeken át

Tavaszi sáfrányok közül legalábbis a *kis termetű* ***fajok,*** kisebb-nagyobb *sziklakertben*, ***kövek között*** is ***jól élhetnek*** és *sokasodhatnak* is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Kisvirágú tavaszi botanikai, illetve vad ***sáfrány fajok***, *Crocus sp.* színkeveréke, virág/foltban közönséges (erdei~, repkény) ***borostyánnal*** és ***közönséges édesgyökerű-páfrány*** változat?, *Polypodium vulgare* var. *elegantissimum*? állomány előterében

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Kisvirágú tavaszi botanikai, illetve vad sáfrány **fajok** Crocus sp. állománya kiritkult kerti *gyepben*

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nagyvirágú tavaszi sáfrány **fajta,** a ***kerti sáfrány*** *Crocus vernus cv.* **'Grosse Gelb'** *fajtája*, virág/foltban, ***közönséges lucfenyő***, *Picea abies* előterében

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok más tavasszal virágzó hagymás társnövényekkel is különösen jól mutathatnak. Pl.: a *kék/es* virágszínű ***kerti sáfrány*** *Crocus vernus cv.* és mögötte *sárga* virágszínű ***hibrid, nagyvirágú téltemető***, *Eranthis* × *tubergenii*, valamint hátterükben *fehér* virágszínű ***kaukázusi hóvirág***, *Galanthus nivalis* együttese esetében is adódik ez

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

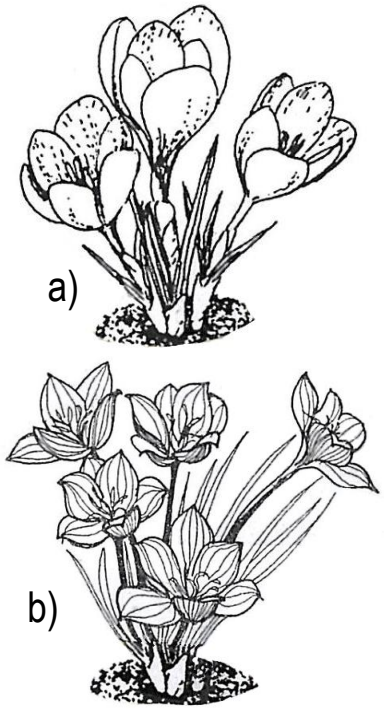
b)

Tavaszi sáfrány hagymagumók *felszedéskor* (a) és ültetéshez szaporítási céllal is lehetséges *szétosztás után* (b)

Többszöröző szaporításuk *magvetéssel* nem szokás, miután így, *önmaguktól szaporod/hat/nak*, ugyanis magvaikat hangyák hordják szét.
Már nagyobbá vált ***állományukból,*** a nyárra levélvesztésükkel, őszig is, ***kiemelhetők*** ilyen hagymagumócsoportjaik, és az újra elültetésükhöz, kevéssel ezelőtt akár kézzel feszegetve, még jól ***szét is szedhető/k***.
A hajtásalji, és kiemelést követően fellelhető, egy vagy több, ***új hagymagumó***, és az ez/ek/en kívüli még lehetséges 1-2 vagy több ***sarjhagymagumójuk***, ***biztosíthat legegyszerűbben***, ***legtöbb sarj-hagymagumó utódot***, akár mindjárt ***elültethetően***, vagy ehhez még szárazon tárolhatóan, ahogy azután az ***ezutáni vagy a következő tavaszon már virágoz(hat)nak***.
Adódhat ez elszóródó vagy vetett mag/juk/ról is, de csak 2-4 év után.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok ***többesével***, vagyis legalább hármasával (a) – ötösével (b) ***érvényesül/het/nek*** igazán jól, kertben, virágfoltban is

Tudnivalók még a tavaszi sáfrányokról a következők is.

- ***Többesével*** csoportokban, csoportonként egyféle színben érvényesül/het/nek legjobban;
- ***Talajuk*** lehet homokos és köves is, de lehetőleg csak nyáron legyen száraz;
- *Szőnyegszerűen* elfekvő növekedésű évelő virágok közé ültetve ezeknek,
  - - a szorosan összeálló hajtástömege elfed/het/i, az elvirágzásukkor megüresedő helyüket;
- ***Szokásos sziklakert/ek/be nem valók***, a legmagasabbak, vagy csak nagyvirágúak.
- ***Sárga virágaik vonzhatják*** a csőrükkel akár mindegyiküket széttépő ***rigókat***,
  - sajnos a ***verebek is***, szívesen csipegetik -ha tehetik- a színes virágaikat.
- ***Nem szoktak tönkre menni***, még kivirágzásuk közbeni esetleges jég- vagy hóborítástól sem.
- ***Krókusz*** volt már a nevük az ókori görögöknél is, a *kroka* (fonal) szó, fonalas bibéjükre utaló korabeli szó-származékaként.
- ***Konkurenciatűrők*** lehetnek, füvet, más terjeszkedő növényszomszédot is elvisel/het/nek.
- ***Kipusztulhatnak*** azonban leveleik idő előtti, még zölden, akár lenyírásuk miatti elvesztésekor;
- ***Kedvező módon***, helyben maradásukkor, az újonnan adódó hagymagumóikat, - kiigazítva így a sekély ültetést is, - a húzógyökér szerepét is betöltő gyökereik lejjebb húzzák, évről évre;
- ***Háziméhek*** (*Apis mellifera*) értékes táplálékforrásai is lehetnek.
- ***Hasznos*** lehet helyük talaja különben fedetlen/ül maradó/felülete,
  - (a) felszíne, akár érett komposzt pár cm vastagon ráterítésével, *legalább télre takarása*;
- ***Felszedésükkel*** a hagymagumócsoportjaik osztásával is lehetséges szaporításukhoz is, előnyös megvárni a leveleik nyárra leszáradását, de legalább a sárgulását. Elkerülhetetlen, még zöld levelesen földből fel-kiszedésüket legalább elvermelésük kövesse, amíg bekövetkezik, az így is lehetséges legalább elfogadhatóan jó visszahúzódásuk.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

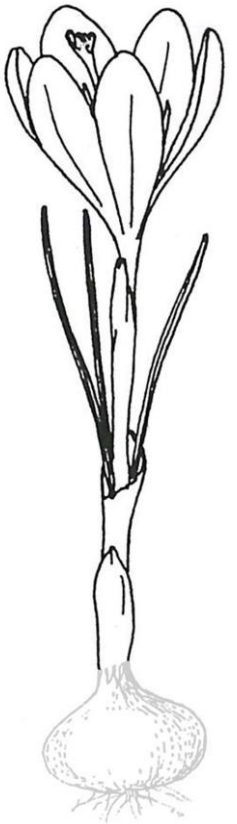
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrány növények, az elültetett virágzóképes hagymagumójukból kifejlődve, lehetnek ***hagymagumónként*** *egy (a) vagy két (d),* de leginkább *három (c) vagy még több hajtásúak is*

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

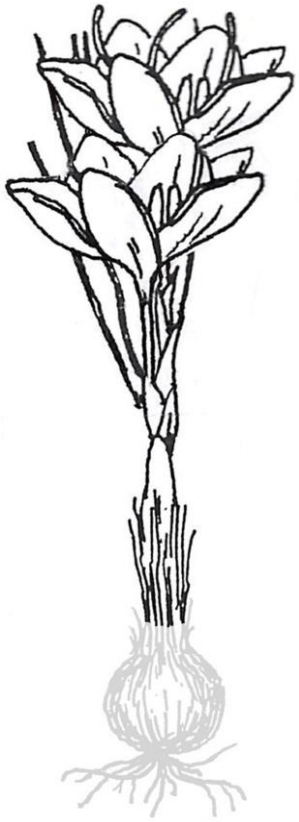
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a1)

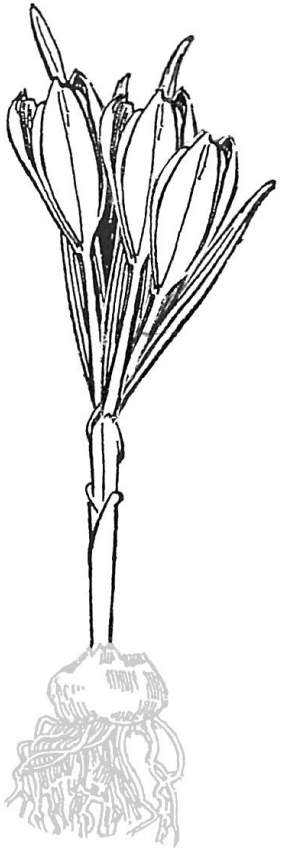
a2)

b1)

b2)

c1)

c2)

Tavaszi sáfrány növények elültetett virágzóképes hagymagumójukból kifejlődő legalább egy ***hajtása*** lehet ***egy***, *magányos* (a1), pl.: ***kerti sáfrány***, *Crocus vernus* cv. (a2) vagy ***két***, páros (b1); pl.: ***kétvirágos sáfrány***, *C. biflorus* (b2) vagy ***három***, trió (c1), pl.: ***korai sáfrány***, *C. chrysanthus* (c2), esetleg *még több* (-10) ***virágos*** is

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrány viruló virága a háziméh *(Apis mellifera)* értékes táplálékforrása is lehet

Tavaszi sáfrány kivirágozva se szokott különösebben *károsodni,* még jegesedésekor vagy hóborítástól sem

A tavaszi sáfrányokról ezeket is jó tudni

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

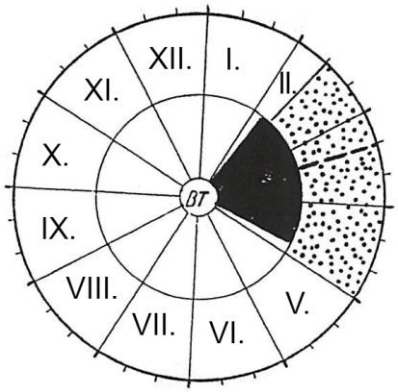

Tavaszi sáfrány virágok külső szépségével társul/hat a *belsejük*, a bibéjük és porzóik *látványossága*

A tavaszi sáfrányokról ezeket is jó tudni

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

A nálunk legkorábbi tavaszi sáfrány faj, a ***közép-ázsiai sáfrány,*** *Crocus korolkowi*, általában szokásos élet-***fejlődési szakaszai***, az ún. fenofázisai, időrendi sorrendben alakulhatnak így (is). A ***pontozott*** időszak együtt ***a lehetséges virágzási időszaka***

Virágzásuk alakulásában is, a *hóvirágokhoz* etekintetben is *hasonlóan*,
a napközbeni fagypont alatti vagy efeletti hőmérséklet – ha ez sok napon át tartó -,
másrészt a hótakaró hiánya, a megléte esetén viszont a vastagsága,
a felhős égbolt, illetve a napsütés időtartama és erőssége,
együttesen ***3-4 hetes eltolódásokat idézhetnek elő***: *a virításuk kezdetében is*.
Egyben ezek, jelentősen befolyásolják és különbséget idéz/het/nek elő,
az eltérő nyílásidejű fajaik nyíláskezdete közötti, és még akár,
az elnyílásukig tartó, vagyis virágzási időszakuk hosszában, napszámban is.
Enyhe, téli időjárás esetén, *február végétől is*, már bontogathatják,
a kifejlődött lepelleveleiket, a közülük *legkorábbiak*, majd a *koraiak* is.
Kivirágzásuk egyértelműen és eléggé megbízhatóan is jelzi, a tavasz közeledtét.
A későn, a *legkésőbb virágzók* viszont, csak március közepe körül kezdenek virulni.
Jó időjárás esetén, tehát akár ***egész tavasszal lehet*** (a) kertben is, ***viruló sáfrány***.

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tavaszi sáfrányok közül a ***legkorábbi*** *nálunk*, a turkesztáni és afganisztáni származású, ***közép-ázsiai sáfrány***, *Crocus korolkowi*.
Ez enyhe télen, hazánkban már ***február első napjaiban bontogat/hat/ja***, élénksárga, kívül vörösesbarnán csíkozott leplét (a).
A ***legkésőbbi*** nálunk, a valóban hó/fehérvirágú ***fehér sáfrány,*** *C. vernus* subsp. *albiflorus* (b). *Ős/honos* is. Viszont ritka, ezért ***védett***, és „szigorúan véve” emiatt *se nevelkedhet/ne kert/ek/ben sem*!

Aranybrokát sáfrány, *Crocus angustifolius,* a találóan hangzatos magyar neve mellett, szintén az ***egyik legkorábbi*** *sáfrányfaj*. Enyhe télen, akár már *február második felében* bontogathat/ja, a kívül nagy bronzos foltjával is feltűnő, sötétsárga alapszínű, zömök *virágát*

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

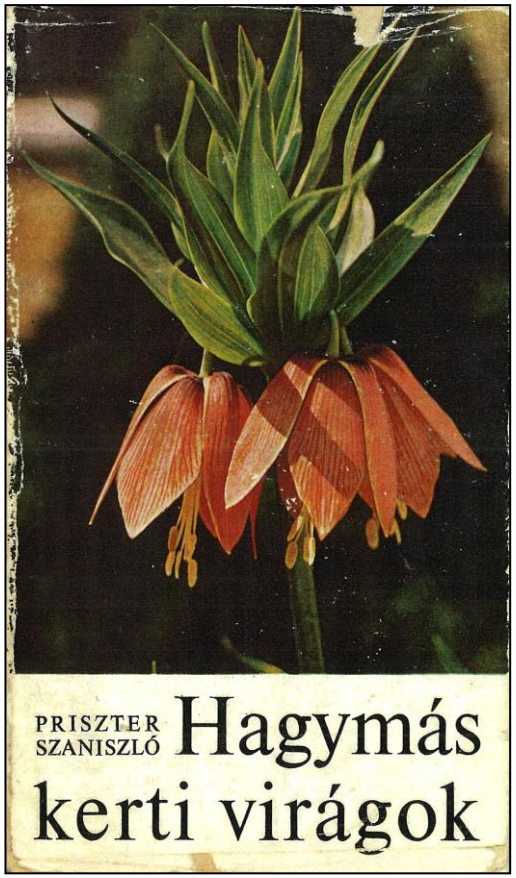
b)

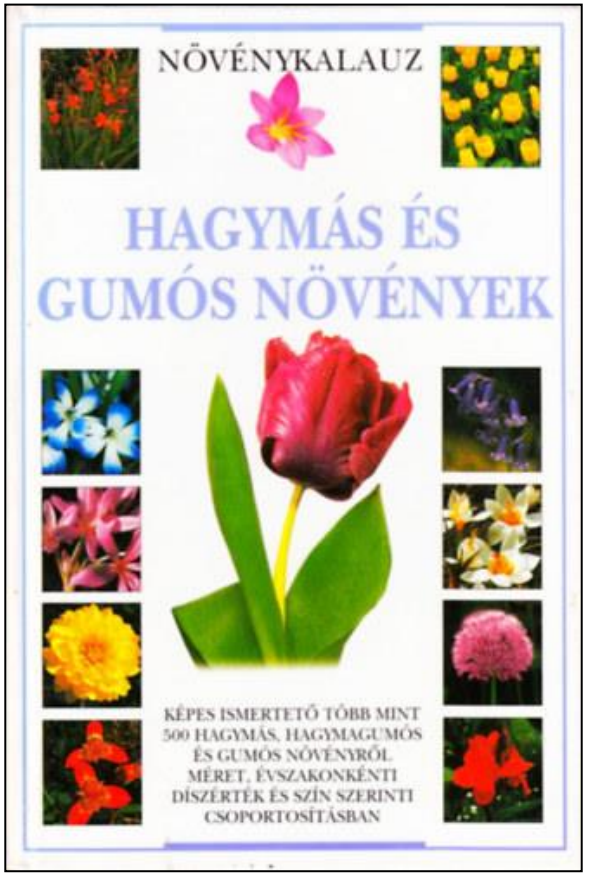
A tavaszi sáfrányok közül nálunk ***legkorábbi***, de *alacsony termetű,* a ***közép-ázsiai sáfrány***, *Crocus korolkowi* (a), és a ***legkésőbbi***, viszont **védett**, a ***fehér sáfrány*** *C. vernus* subsp. *albiflorus* (b).

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

AJÁNLHATÓ ÉS FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI-TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, TAVASZI SÁFRÁNYOK -KRÓKUSZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!